

ingediend op **1801** (2022-2023) – Nr. 7
18 december 2023 (2023-2024)

Amendementen

op het voorstel van decreet

van Wilfried Vandaele, Willem-Frederik Schiltz,
Bart De Wever en Tom Ongena

over de programmatische aanpak stikstof

Documenten in het dossier:

- 1801** (2022-2023) – Nr. 1: Voorstel van decreet
- Nr. 2: Advies van de Gegevensbeschermingsautoriteit
- Nr. 3: Advies van de Raad van State
- Nr. 4: Advies van de Vlaamse Toezichtcommissie voor de verwerking van persoonsgegevens
- Nr. 5: Amendement
- Nr. 6: Advies van de Raad van State

AMENDEMENT Nr. 2**Subamendement voorgesteld door Mieke Schauvliege, Chris Steenwegen, Staf Aerts en Jeremie Vaneeckhout op amendement nr. 1**

Artikel 4

Een paragraaf 4/1 invoegen, die luidt als volgt:

"§4/1. Tegen 1 januari 2045 wordt, voor alle stikstofgevoelige habitats van de A-habitattypes, de kritische drempelwaarde niet overschreden.

Tegen 1 januari 2050 wordt, voor alle stikstofgevoelige habitats van de B-habitattypes, de kritische drempelwaarde niet overschreden."

VERANTWOORDING

Het structureel en planmatig terugdringen van de impact van stikstofdepositie op speciale beschermingszones – Habitatrichtlijn (SBZ-H) wordt in de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) nader geconcretiseerd. Voor stikstofgevoelige habitats van de B-habitattypes is het doel om tegen 2050 een daling te realiseren van de stikstofdepositie tot onder het niveau van de kritische drempelwaarde van deze types in de SBZ-H die voor deze types zijn aangewezen. Voor de stikstofgevoelige habitats van de A-habitattypes is in deze daling in de SBZ-H die voor deze types zijn aangewezen, voorzien tegen 2045.

Het is noodzakelijk dat ook de langetermijndoelstellingen deel uitmaken van het PAS-decreet.

Tegelijkertijd stelt het advies van de Raad van State dat het tijdstraject zoals uitgezet is in het PAS-akkoord te traag is: met name het afschieten van de vergunningverlening op krediet wijst daarop. De daling moet prioritair en sneller gebeuren. Pas wanneer er voldoende stikstofruimte vrijkomt, zal opnieuw 'met een gerust hart' vergund kunnen worden.

AMENDEMENT Nr. 3**Subamendement voorgesteld door Mieke Schauvliege, Chris Steenwegen, Staf Aerts en Jeremie Vaneeckhout op amendement nr. 1**

Artikel 12

In paragraaf 1, het eerste lid vervangen door wat volgt:

"Er kan een vrijstelling van de verplichtingen, vermeld in artikel 6 tot en met 11, worden verkregen in de volgende gevallen:

1° indien voldaan is aan volgende voorwaarden:

- a) de stallen onderdeel zijn van een natuurinclusieve bedrijfsvoering;*
- b) de veehouderij blijvend beschikt over voldoende grond voor een veebezetting van twee grootvee-eenheden per hectare grond of minder;*
- c) door het treffen van aanvullende maatregelen die ervoor zorgen dat de gemiddelde emissie op bedrijfslocatieniveau gelijk is aan de toepassing van AEA-stallen;*
- d) uit monitoring blijkt dat het bedrijf gemiddeld op jaarniveau aan de voorwaarde onder c) voldoet;*

2° biologische bedrijven;

3° diercategorieën waarvoor de Vlaamse Regering vaststelt dat er geen ammoniak-emissiereducerende maatregelen vastgesteld zijn."

VERANTWOORDING

Artikel 12 voorziet in een vrijstellingsregeling voor kleinschalige veehouderijen en biologische producenten.

Het advies van de Raad van State stelt hierover dat een 'verschil in behandeling' kan, maar dat dit steeds moet steunen op een objectief criterium en redelijk verantwoord moet zijn.

Het correctiemechanisme wordt positief beoordeeld omdat de vrijstellingsvoorwaarde de transitie naar een duurzame en grondgebonden landbouwsector kan stimuleren, evenwel is een wijziging noodzakelijk in functie van de verduurzaming van de landbouwsector.

Wat betreft 1°: het is tot nu onduidelijk wat de impact op de globale reductiedoelstelling is van de vrijstelling zoals gedefinieerd in artikel 12, §1, 1°. Er is immers geen duidelijkheid over het aantal bedrijven die minder dan 500 kg ammoniak uitstoten. De veeteeltbedrijven in Vlaanderen kennen een erg grote diversiteit en variatie in dieromvang en stalsystemen. Een gemiddeld veebedrijf stoot 3 ton ammoniak uit. Deze vrijstellingsregeling kan een grote impact hebben op de globale reductiedoelstelling. Bovendien biedt deze regeling geen incentive om de bedrijfsvoering te verduurzamen.

Een koppeling van de vrijstellingsregeling aan gegarandeerde duurzaamheidscriteria zorgt ervoor dat tegelijkertijd een integraal duurzamere bedrijfsvoering gestimuleerd wordt en dat een bijdrage geleverd wordt aan de te behalen emissiedoelen.

Een vrijstelling voor natuurinclusieve bedrijven stimuleert de omslag naar een grondgebonden bedrijfsvoering met minder dieren en meer eigen voederverzorging. Het kan bovendien ook een incentive zijn om de afhankelijkheid van stikstofimport af te bouwen (kunstmest en geïmporteerde soja).

Dit is geïnspireerd op de vrijstellingsregeling zoals ontwikkeld door de Nederlandse provincie Noord-Brabant: [Handreiking natuurinclusieve melkveehouders](#). Landbouwbedrijven die voldoen aan een reeks criteria zoals lage veebezetting, gesloten nutriëntenkringloop of een reeks (bijkomende) biodiversiteits-, water- en bodemmaatregelen nemen, kunnen een vrijstelling krijgen van verplichte stalmaatregelen. Deze handreiking heeft tot doel om het aantal natuurinclusieve en biologische landbouwbedrijven te stimuleren.

Ook in Vlaanderen moet de Programmatische Aanpak Stikstof tot doel hebben de landbouwsector structureel te verduurzamen. Landbouwers die een natuurinclusieve of biologische bedrijfsvoering hebben, of overwegen om om te schakelen, moeten daarvoor gestimuleerd worden.

Daartoe wordt artikel 12 aangepast. Ook om tegemoet te komen aan de bezorgdheid in het advies van de Raad van State met betrekking tot de ecologische onderbouwing om kleinschalige veebedrijven en biologische veehouderijen uit te sluiten van verplichte maatregelen.

Artikel 12, §1, 2°, regelt de vrijstelling voor biologische bedrijven, indien de impactscore lager of gelijk is aan 1%. De vrijstelling voor de biosector is positief: bio is een deel van de oplossing en het beleid en het is belangrijk dat beleidsinstrumenten zoals de Programmatische Aanpak Stikstof, het mestbeleid of het gemeenschappelijke landbouwbeleid afgestemd worden op de biologische productie en de biologische productie stimuleren. Het huidige voorstel van PAS-decreet dreigt het tegenovergestelde te doen. De vrijstelling geldt niet voor biolandbouwbedrijven met een impactscore groter dan 1%. Om te voldoen aan de PAS-regeling is er voor hen slechts één scenario: krimp van de veestapel op hun bedrijf. Biologische landbouwbedrijven zijn onderworpen aan een Europese verordening die strikt vastlegt welke technieken ingezet kunnen worden. De Europese verordening laat niet toe dat biologische producenten emissiearme staltechnieken gebruiken. Het huidige voorstel van decreet voldoet daardoor niet aan het gelijkheidsbeginsel. Om te garanderen dat het PAS-decreet juridisch robuust is, moeten ook biologische bedrijven met een impactscore hoger dan 1% vrijgesteld worden.

Verdere argumentatie en onderbouwing vinden de indieners van dit amendement in de Europese verordeningen die grondgebondenheid als uitgangspunt hebben (beperkingen met betrekking tot de hoeveelheid gebruikte dierlijke mest tot 170 kg stikstof per ha per jaar, en dus een beperking van het aantal dieren tot twee grootvee-eenheden (GVE) per ha). Bovendien mag er geen kunstmest gebruikt worden en is er de verplichting dat veevoeder van Europese oorsprong is. De stikstofbalans is bij bio-bedrijven dus zeer verschillend van gangbare bedrijven.

AMENDEMENT Nr. 4**Subamendement voorgesteld door Mieke Schauvliege, Chris Steenwegen, Staf Aerts en Jeremie Vaneeckhout op amendement nr. 1**

Artikel 52

In het eerste lid, op de derde en vierde regel, de zin "Bijsturing is nodig als de geplande maatregelen onvoldoende blijken om de vooropgestelde reductie van de emissie of depositie te realiseren." **vervangen door de zinnen** "*De evaluatie wordt publiek beschikbaar gemaakt. Bijsturing door aanvullende en verscherpte maatregelen is nodig als de geplande maatregelen onvoldoende blijken om de vooropgestelde reductie van de emissie of depositie te realiseren.*".

VERANTWOORDING

De wijziging verduidelijkt dat de tweejaarlijkse evaluatie van de voortgang en de effectiviteit van de maatregelen ook telkens publiek beschikbaar gemaakt wordt. Met betrekking tot de formulering "aanvullende en verscherpte maatregelen" verwijzen de indieners van het amendement naar de Nitraatrichtlijn waar die bewoording ook gebruikt wordt. De bijsturing van de maatregelen wordt gerealiseerd binnen een tijdsbestek van twaalf maanden na de oplevering van de tweejaarlijkse evaluatie.

AMENDEMENT Nr. 5**Subamendement voorgesteld door Mieke Schauvliege, Chris Steenwegen, Staf Aerts en Jeremie Vaneeckhout op amendement nr. 1**

Artikel 52

In het tweede lid, op de tweede regel, na het woord "realiseren" **de zinsnede** "*binnen een tijdsbestek van twaalf maanden na de oplevering van de tweejaarlijkse evaluatie*" **toevoegen.**

VERANTWOORDING

Zie de verantwoording bij amendement nr. 4.

AMENDEMENT Nr. 6**Subamendement voorgesteld door Mieke Schauvliege, Chris Steenwegen, Staf Aerts en Jeremie Vaneeckhout op amendement nr. 1**

Artikel 83

Dit artikel schrappen.

VERANTWOORDING

Artikel 83, 86, 87 en 90 in het amendement bij het voorstel van decreet breken rechtstreeks in het Omgevingsvergunningsdecreet in, meer bepaald op artikel 13, 63 en 64, onder andere op het instrument

van de administratieve lus. Deze artikelenreeks lijkt op de leest van één dossier geschreven: INEOS. Maar heeft verstreckende gevolgen voor elke omgevingsvergunningsaanvraag.

Het lijkt erop dat er documenten op maat toegevoegd kunnen worden aan de vergunningsaanvraag. In het vergunningsproces zijn er voldoende mogelijkheden om bijkomende documenten toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. Deze toevoeging zet de deur open voor achterkamerpolitiek.

Artikel 90 is nieuw ten opzichte van het voorstel van decreet. Het lijkt een overgangsartikel in afwachting van de bekendmaking van het PAS-decreet in het Belgisch Staatsblad. Het opent de deur om voor lopende vergunningsdossiers, maar ook voor vergunningsaanvragen die een procedure lopen in het kader van een vernietigingsarrest bij de Raad voor Vergunningsbetwistingen, bijkomende documenten toe te voegen aan de vergunningsaanvraag.

Aanpassingen aan het Omgevingsvergunningsdecreet verdienen een ernstig politiek debat, na een grondige evaluatie. Zomaar bijsturen via andere decreten leidt tot verdere versnippering van de omgevingsregelgeving.

AMENDEMENT Nr. 7

Subamendement voorgesteld door Mieke Schauvliege, Chris Steenwegen, Staf Aerts en Jeremie Vaneckhout op amendement nr. 1

Artikel 86

Dit artikel schrappen.

VERANTWOORDING

Zie de verantwoording bij amendement nr. 6.

AMENDEMENT Nr. 8

Subamendement voorgesteld door Mieke Schauvliege, Chris Steenwegen, Staf Aerts en Jeremie Vaneckhout op amendement nr. 1

Artikel 87

Dit artikel schrappen.

VERANTWOORDING

Zie de verantwoording bij amendement nr. 6.

AMENDEMENT Nr. 9**Subamendement voorgesteld door Mieke Schauvliege, Chris Steenwegen, Staf Aerts en Jeremie Vaneeckhout op amendement nr. 1**

Artikel 90

Dit artikel schrappen.

VERANTWOORDING

Zie de verantwoording bij amendement nr. 6.

AMENDEMENT Nr. 10**Subamendement voorgesteld door Mieke Schauvliege, Chris Steenwegen, Staf Aerts en Jeremie Vaneeckhout op amendement nr. 1**

Artikel 91/1 (nieuw)

Een artikel 91/1 invoegen, dat luidt als volgt:

"91/1. Binnen de perken van de beschikbare begrotingskredieten en overeenkomstig de Europese regels inzake staatssteun, wordt er een transitiefonds voor landbouwbedrijven opgericht als onderdeel van de programmatische aanpak stikstof;

Het transitiefonds voor landbouwbedrijven, vermeld in het eerste lid, bestaat uit:

- 1° een integraal aanbod voor intensieve en multidisciplinaire begeleiding voor alle landbouwers, volgens de definitie zoals bepaald in het gemeenschappelijk landbouwbeleid. De begeleiding is gericht op het verminderen van de aanvoer van stikstof en een eiwittransitie op bedrijfsniveau;*
- 2° investeringssteun voor investeringen die tot doel hebben om de aanvoer van stikstof te beperken of het aandeel lokale eiwitten aanzienlijk uit te breiden, wordt in lijn gebracht met de steunpercentages die voorzien worden voor investeringen in AEA-stallen, investeringen in ammoniakemissietechnieken in bestaande stallen of jonge landbouwers;*
- 3° veehouders die hun bedrijfsvoering willen extensiveren, kunnen rekenen op de Vlaamse overheid waarbij die tot 50% van de leninglasten overneemt;*
- 4° de oprichting van een grondenbank specifiek voor landbouwbedrijven die hun bedrijfsvoering willen omschakelen naar een grondgebonden bedrijfsvoering. Een Vlaamse grondenbank in functie van de omschakeling van landbouwbedrijven kan worden uitgebouwd als een bemiddelend instrument om deze verworven gronden dan via een grondenfonds beschikbaar te stellen aan landbouwers die hun bedrijfsvoering omvormen om op bedrijfsniveau de aanvoer van stikstof te verminderen en een eiwittransitie te realiseren, via langdurige betalende gebruiksovereenkomsten met ecologische voorwaarden (erfpachtregeling);*
- 5° uitbreiden van de stopzettingsregeling voor varkenshouderijen naar alle veehouderijen."*

VERANTWOORDING

De Programmatische Aanpak Stikstof is gericht op twee bronmaatregelen (of een combinatie van beide) om de 2030-doelstelling te realiseren:

- 1° dure staltechnieken als luchtwassers en voedertechnieken die de ammoniakuitstoot vooral in theorie verminderen;
- 2° stopzetting van veebedrijven.

Dit voorstel van decreet vergeet om in maatregelen te voorzien om landbouwers te ondersteunen om hun bedrijfsvoering om te gooien naar een agro-ecologische en biologische landbouwbedrijfsvoering.

De indieners van het voorliggende amendement breiden het voorstel van decreet uit met een derde bronmaatregel: een transitiefonds voor landbouwbedrijven om de stikstofimport op bedrijfsniveau af te bouwen en een eiwitshift te realiseren.

Zo'n transitiefonds ondersteunt de huidige generatie landbouwers en hun opvolgers in de omslag naar circulaire, agro-ecologische, natuurinclusieve of biologisch gecertificeerde landbouw, en is een integraal en cruciaal onderdeel in een PAS-decreet. Dit is ook op die manier opgenomen in het stikstofakkoord dat door de Vlaamse Regering werd aangenomen op 10 maart 2023 (Hoofdstuk 6. Flankerend Beleid en Begeleidingstraject Landbouwers).

De vaststelling is dat dit niet overgenomen is in het PAS-decreet.

Met het voorliggende amendement verankeren de indieners dit engagement in het PAS-decreet.

In de Programmatische Aanpak Stikstof wordt voorzien in een transitiefonds voor landbouwbedrijven. Dit transitiefonds steunt op vier pijlers die elkaar aanvullen en versterken:

- 1° intensieve en multidisciplinaire begeleiding gericht op het verminderen van de aanvoer van stikstof en een eiwittransitie op bedrijfsniveau;
- 2° investeringssteun via een transitiefonds voor investeringen die de stikstofaanvoer op bedrijfsniveau doen dalen en inzet op een eiwittransitie;
- 3° overnemen van de leninglasten tot 50% wanneer landbouwers beslissen om hun landbouwbedrijf te extensiveren;
- 4° grondenbank voor landbouwbedrijven die hun bedrijfsvoering willen omschakelen naar een grondgebonden bedrijfsvoering;
- 5° uitbreiden van de stopzettingsregeling voor varkenshouderijen naar alle veehouderijen.

Voor dit transitiefonds wordt voorzien in een budget van 0,5 miljard euro voor de periode 2024-2030 door middel van verschuivingen in het Budget voor Flankerend Beleid PAS zoals weergegeven in de conceptnota PAS die door de Vlaamse Regering werd goedgekeurd op 22 februari 2022.

1. Intensieve en multidisciplinaire begeleiding gericht op het verminderen van de aanvoer van stikstof en een eiwittransitie op bedrijfsniveau.

Het ontbreekt in het subsidielandschap aan een integrale en intensieve begeleiding op mensenmaat voor een duurzame heroriëntering van landbouwbedrijven. Via een transitiefonds wordt voorzien in intensieve en onafhankelijke begeleiding op het erf voor actieve landbouwers die hun bedrijfsvoering willen omschakelen naar duurzame landbouwmodellen. Deze professionele boerencoach gaat met de landbouwer in gesprek over de toekomstvisie voor het bedrijf, ondersteunt de landbouwer bij de afweging tussen verschillende keuzemogelijkheden én begeleidt de landbouwer vervolgens bij elke stap in de realisatie van een gekozen transitiepad.

2. Investeringssteun via een transitiefonds voor investeringen die de stikstofaanvoer op bedrijfsniveau doen dalen en inzet op een eiwittransitie.

Binnen het flankerend beleid van de Programmatische Aanpak Stikstof wordt een transitiefonds opgericht dat landbouwers financieel ondersteunt bij de concrete realisatie van de omvorming van hun bedrijf die erop gericht is de stikstofaanvoer door bijvoorbeeld kunstmeststoffen of geïmporteerde soja af te bouwen. De steunpercentages verbonden aan dit transitiefonds liggen in lijn met de steunpercentages waarin voorzien wordt voor investeringen in ammoniakemissiearme (AEA) stallen, investeringen in ammoniakemissietechnieken in bestaande stallen of jonge landbouwers. Zo wordt een echt alternatief gecreëerd om de bedrijfsvoering te verduurzamen en zorgt Vlaanderen ervoor dat onze landbouwbedrijven toekomstbestendig zijn.

3. Overnemen van de leninglasten tot 50% wanneer landbouwers beslissen om hun landbouwbedrijf te extensiveren.

Voor landbouwers met zware leninglasten is omschakelen niet evident. De Vlaamse overheid ondersteunt via het transitiefonds landbouwers die ervoor kiezen om hun veestapel structureel af te bouwen. Het plafond voor steun is maximaal 50% van de lopende leninglast.

Dit geeft landbouwers de ruimte om hun bedrijfsvoering te heroriënteren naar een grondgebonden en circulair landbouwsysteem.

4. Grondenbank voor landbouwbedrijven die hun bedrijfsvoering willen omschakelen naar een grondgebonden bedrijfsvoering.

Toegang tot grond is een belangrijke hefboom voor het stimuleren van een transitie naar een meer duurzame en grondgebonden landbouw.

In het kader van het PAS-beleid wordt voorzien in een voorkeurecht voor de Vlaamse Landmaatschappij (VLM) voor de aankoop van gronden die vrijkomen ten gevolge van PAS-maatregelen. Het voorstel van decreet definieert geen doelstellingen met betrekking tot de inzet van het middel van voorkeurecht, noch voor welke doelstellingen het voorkeurecht ingezet zal worden. De oprichting van een grondenbank specifiek voor landbouwbedrijven die hun bedrijfsvoering willen omschakelen naar een grondgebonden bedrijfsvoering biedt de mogelijkheid om een strategisch beleid te voeren.

Dat er breder moet worden nagedacht over het beheer van landbouwgrond kwam ook duidelijk naar voren in de doctoraatsstudie van Hans Vandermaelen. Een van de conclusies was dat er nu te onbedachtzaam publieke landbouwgrond wordt verkocht aan de hoogstbiedende terwijl deze gronden een strategisch en beleidsmatig nut kunnen hebben. Een grondenbank kan dan helpen om ervoor te zorgen dat er betaalbare grond beschikbaar is voor de landbouwer van de toekomst.

Bovendien zal de Programmatische Aanpak Stikstof, gecombineerd met de leeftijdspiramide van de landbouwbedrijfsleiders ervoor zorgen dat heel wat gronden (en eventueel bijhorende hoeves en stallen) vrijkomen. Indien er geen strategische visie en aanpak is voor de invulling van deze gronden, dan kan dit zorgen voor een verdergaande landschapsdegeneratie of een landschapsbeeld dat niet wenselijk is.

Een Vlaamse grondenbank in functie van de omschakeling van landbouwbedrijven kan worden uitgebouwd als een bemiddelend instrument om deze verworven gronden dan via een grondenfonds beschikbaar te stellen aan landbouwers die hun bedrijfsvoering omvormen om op bedrijfsniveau de aanvoer van stikstof te verminderen en een eiwittransitie te realiseren, via langdurige betalende gebruiksovereenkomsten met ecologische voorwaarden (erfpachtregeling).

5. Uitbreiden van de stopzettingsregeling voor varkenshouderijen naar alle veehouderijen.

In functie van een globale afbouw van de varkensstapel op sectorniveau van 30% van het aantal dieren tegen 2030 werd een afzonderlijke vrijwillige stopzettingsregeling (op stal- of op bedrijfsniveau) uitgewerkt.

Deze maatregel wordt uitgebreid naar alle veehouderijen. Op die manier kunnen de stikstofemissies versneld afgebouwd worden.

